

Dubbel – 8

Var går gränsen mellan drivkraft och besatthet? En fråga 15-årige Anders i *Dubbel-8* får anledning att ställa sig under en härlig men jobbig sommar i början av det svenska 60-talet.

Dubbel-8 handlar om ouppnåelig kärlek, vänskap och självförtroende. Men också om att man kan vinna på att omvärdera sina drömmar och istället inse att verkligheten ibland till och med överträffar dem.

Rekommenderat från åk 6

En filmhandledning av
Louise Lagerström

Filmens handling

Året är 1964 i ett litet oansenligt svenskt samhälle. Den naturliga samlingspunkten är torget med sitt kondis, sin affär och framför allt sin biograf. Där hänger för det mesta de två 15-åringarna Anders och Börje som är filmtokiga, eller snarare ser filmen som en möjlighet till att "få se naket".

En dag kliver Brigitte Bardot-kopian Sofia av bussen på deras torg och Anders och Börje ser sin chans att "få se naket" på riktigt. De skall helt enkelt göra en film själva. Anders skall regissera, Börje fotografera, och Sofia skall spela huvudrollen.

Nu blir det hela mer komplicerat än vad de tänkt sig. När Sofia, efter viss övertalning och manipulation, accepterar att spela med är det ändå långt ifrån säkert att hon tänker klä av sig. Traktens handlare anlitas som "ljudekniker" mot att han håller teamet med film, och inspelningen tar sin början utan att killarna ens har skrivit något manus. Detta gör Sofia misstänksam och hon börjar förstå att killarna bara är intresserade av att filma hennes kropp och lämnar därför inspelningen.

Sofia lockas emellertid tillbaka då Anders presenterar ett manus som Börjes lillasyster Angelika har skrivit. Angelika håller sig i närheten av projektet mest för att hon länge varit hemligt kär i Anders.

Under det fortsatta arbetet med filmen framkommer att Sofia, som länge varit fosterbarn och som placerats i en

Skönheten kommer till byn. Anders och Börje är som förhåxade av Sofias ankomst. Francisco Jacob, Victor Källander och Jenny Ulving.

ny familj i trakten, inte har haft en lätt uppväxt. Anders som hittills bara drivits av en önskan att se henne naken börjar nu inse att han är kär i henne och börjar samtidigt tvivla på att det är rätt att genomföra badscenen där Sofia ska klä av sig. Men eftersom Börje till varje pris vill genomdriva nakenscenen börjar vänskapen mellan Anders och Börje att svikta.

Samtidigt försöker byns kaxigaste kille Raggars-Billy, som också är förtjust i Sofia, att underminera Anders trovärdighet genom att intala Sofia att han inte ens har någon film i kameran. Billy försöker även ta över projektet genom att köpa upp handlarens hela filmlager och därtill lura till sig både rollen som producent och hjälte. Det blir en misslyckat kupp försök eftersom Billy varken kan agera eller leda inspelningen och Anders tar snart tillbaka rollen som regissör.

Inspelningen går mot sitt slut och Anders får snart spela in den åtråvärda slutkysen med Sofia. Hon börjar också ta initiativ till att hon och Anders skall ligga med varandra eller "pippa" som hon säger. Anders som hela tiden trott att det var detta han längtade efter blir istället skraj. De genomför ändå ett slags samlag men Anders, som mest längtar efter ömhet, blir ledsen och deprimerad. Premiären av den färdiga filmen "Hemlös" går av stapeln och hela samhället finns på

plats.

Filmen blir trots alla konflikter en succé för alla inblandade och för Anders står det klart att han egentligen har mer gemensamt med Angelika och att det är henne han är kär i. Efter premiärvisningen lämnar han den uppspelta stämningen utanför på torget och sticker iväg på sin moppe med Angelika på pakethållaren.

Filmen, dröm och drivkraft

Anders och Börje bor i ett litet samhälle där det inte händer så mycket. För att fly tristessen spenderar de åtskilliga timmar i den lokala biografens maskinrum där de får inblick i en värld de annars bara kan fantisera om. De får se filmer om kärlek och framför allt mycket "naket". Naturligtvis ser de också den givna kopplingen mellan att göra film och att få se nakna kvinnor. "Man skulle vara regissör, va?" – säger Börje och Anders nickar instämmande.

Filmmediet i allmänhet symboliserar för de flesta ungdomar, förutom underhållningsvärdet, en bärare av många drömmar. Genom film projiceras drömmen om framgång, drömmen om att synas eller drömmen om ett annat liv.

Drömmen om att få se naket är det centrala för Anders och han tror att om han bara kan locka med Sofia till sitt filmprojekt kommer hans dröm-

mar att slå in. Trots att han till en början inte vet så mycket om hur en filminspelning går till tar han risken och sätter igång. Hans drivkraft är så mycket större än hans kunskaper. Men under filmandets gång skiftar Anders drivkraft fokus.

När projektet håller på att haverera ordentligt och Raggar-Billy tar över sätts Anders självförtroende på prov. Det är först i och med Billys misslyckande och de andras erkännande som han återvinner tron på sig själv. Fortsättningsvis blir det viktigaste med filmen att den blir bra, inte att Sofia tar av sig kläderna.

Anders genomgår alltså en förändring under filmens gång. Han börjar tvivla på sina motiv, känner dåligt samvete över hur han behandlar Sofia och inser att han har ett moraliskt ansvar som regissör.

Anders och Börje drivs av en nyfikenhet på vuxenvärlden och längtan efter att få se naket på riktigt, därför startar de sitt filmprojekt. Men även Sofia har, trots sin motsträvighet i början, uppenbara anledningar till att vilja vara med i filmen. Hennes drivkraft ligger i en längtan att bli sedd och bekräftad, och kanske i förlängningen berömd. För henne är det en chans att skaka av sig stämpeln som fosterhemsunge och bli "någon".

Ett tecken på att något är "på riktigt" är för Sofia om det till exempel står i tidningen. Anders och Börjes filmprojekt får för henne trovärdighet först sedan de figurerat i lokalpressen. Hon talar långtande om hur hon skall ta sig ut på filmaffischen och när hon får se sig själv på den lilla utomhusfilmvisningen som Anders ordnar blir hon som uppslukad av sin egen person på duken.

★ Fundera kring vad som driver Anders till att göra film. Vad tvingar honom att omvärdera sina motiv och hur ser vi att han växer som människa? Vad driver de andra som också ansluter sig till projektet? Hur påverkar inspelningen det lilla samhället?

Diskutera vad film innebär för dig. Vilka drömmar har du? Vilka behov fyller filmen som medium? Har du själv drömmar om att göra eller medverka i filmer?

★ Fundera kring Sofias drivkrafter och vad, med tanke på hennes bakgrund, som gjort henne så lätt att utnyttjas. Vad tror hon sig vinna genom att trots allt ställa upp i filmen?

Kvinnan som objekt

Dubbel-8 inleds med bilder ur berömda filmer som *Och Gud skapade kvinnan* av fransmannen Roger Vadim och

Käre John av Lars-Magnus Lindgren. Två filmer som var banbrytande i och med att de rev sexvallen på bio på 50- och 60-talet. För två 15-åriga killar var detta naturligtvis ett legitimt sätt att få se sex.

"Om man skall vara ärlig, och det är svårt ibland. Så det enda killar tänker på, det är naket. Jag menar, man kan ju låtsas vara intresserad av bilar, fotboll. Ja, biofilm så klart. Men vad leder alla de sakerna fram till. Att få se naket. Ta Börje som exempel, han kan inte andas om han inte kan få se naket."

De inledande replikerna är inte bara huvudpersonernas inställning till hur och varför de vill se och göra film. Det tycks också säga något om en allmän och manlig drivkraft till filmskapande och i några dokumentära bilder från filmfestivalen i Cannes ser vi filmkritikern Nils Petter Sundgren intervjuas en regissör. Han frågar: "Så vad fick dig att bli regissör?" Regissören svarar: "Vad menar du Nils Petter? Kvinnorna såklart! Självklart, självklart!". Intervjun varvas med bilder av bikiniklädda poserande flickor på croisetten i Cannes. Utan att ha med någon speciell film att göra tycks scenen bekräfta att detta är drivkraften även för de "riktiga" regissörerna.

Att bilden av kvinnan inom filmen i mångt och mycket genom tiderna styrts av männens blick och sålunda gjort kvinnan till ett visuellt objekt är tydligt både i den film som pojkar gör och filmen *Dubbel-8* själv. Sofia, som jämförs med Brigitte Bardot, den tidens stora sexsymbol, är det objekt kring vilket kameran i både den fiktiva och den riktiga filmen kretsar.

Presentationen av henne är minutiöst genomförd. Kameran sveper över hennes röda tånaglar, vader, midja och uppåt till tonerna av en låt som heter Young and Beautiful. Genom hela filmen fungerar Sofia som blickfång för killarna, invånarna i samhället och för oss i publiken.

Personen Sofia identifierar sig också med rollen som objekt, något hon sedan länge vant sig vid. Eftersom hon är vacker är det genom sitt utseende som hon får bekräftelse. Det går så långt att varken hon själv eller någon annan förväntar sig något annat av henne än att hon skall vara just söt.

Sofia har en tendens att även utanför kameran hamna i ett läge där hon objektiveras och utnyttjas. Hon berättar för Anders hur hon i en tidigare fosterfamilj inlett ett förhållande med familjefadern och att hon kände sig sviken då han plötsligt förnekade henne. Nu litar hon inte på någon och tror sig hela tiden stå i skuld förhållan-

de om någon bryr sig om henne.

Alla utnyttjar Sofia på olika sätt. För Anders och Börje är hon ett tilltänkt nakenobjekt, liksom för handlarn som ställer upp och agerar "ljudtekniker" endast för utsikten att få se henne naken. Billy vill för egen del vara med i filmen bara för att få hängla med Sofia.

Sofias kvinnliga motpol finns i pojkflickan Angelika som hela tiden håller sig i bakgrunden. Hon klär sig liksom killarna i jeans och skjorta till skillnad från Sofia i sina höga klackar, markerade midja och målade läppar. Angelika ses inte som ett potentiellt sexobjekt utan bidrar till filmen i egenskap av manusförfattare.

★ Diskutera på vilka skilda sätt Sofia och Angelika framställs. För vilka egenskaper får respektive flicka uppskattning? Ser det ut så i verkligheten eller är det bara en förlegad kvinnosyn som representeras i filmen? Måste en flicka vara som en kille för att få inflytande som en kille?

★ Fundera kring hur Sofia på olika sätt betraktas och behandlas som objekt. Hur tänker ni er att hennes bakgrund ser ut? Hur ser Sofia egentligen på sig själv? Har hon en egen skuld i att alla utnyttjar henne? Varför erbjuder hon egentligen Anders att ligga med henne?

★ Fundera kring hur Sofia skildras i *Dubbel-8* och i den fiktiva filmen "Hemlös". Hur "ser" kameran på henne?

Diskutera hur ni tycker att kvinnor och flickor framställs i film. Vilka vanliga klichéer möter vi och varför finns de där? Befäster *Dubbel-8* också sådana bilder och klichéer?

Hur tror ni att bilden av kvinnor på film har påverkat och påverkar vår kvinnobild i verkligheten?

Antihjälte blir hjälte

En av fiktionens mest slitstarka myter är den om den svagare så kallade antihjälten som genom intelligens och finurlighet lyckas vända oddsen till sin egen fördel.

Kanske beror denna identifikation på att vi lättare identifierar oss med de svagare därför att vi oftast känner oss beroende av andra, och att vi alla drömmer om att kunna styra mer över vår tillvaro.

Rent visuellt placerar vi Anders i nördfacket redan från början. Han har tejpade glasögon (Billy har slagit sönder dem), vilket konnoterar plugghäst, mes och osäkerhet i de flesta filmiska sammanhang. Medan kompisen Börje

"Dubbel-8" är förutom att vara en upväxt- och kärlekshistoria även en hyllning till den rörliga bildens magi. Anders tittar på dagens tagning.

anammår det amerikanska modet med skinnpaj och T-shirt klär sig Anders i präktig flannelskjorta, pryddigt knäppt i halsen. Inte heller har han det rätta brylkrämsstuket på frisyren som de andra killarna i samhället. Dessutom har hans mamma en tendens att dyka upp när hon minst behövs vilket förstärker hans image av morsgris. Ingen tror på hans filmprojektet, varken som regissör eller filmens hjälte. Anders är till en början konfliktradd och nervös. Så fort det uppstår problem skyller han på att han måste gå på toaletten.

Vändpunkten kommer när Billy försöker ta över rollen som ledare och hjälte i filmprojektet. Då inser Anders att han faktiskt besitter ett visst filmiskt kunnande och han börjar även inse att drömmen om Sofia kanske ändå inte är det viktigaste. Han vill hellre få andras respekt för sin kompetens.

Anders blir hjälte först då han förtjänar det, sen han mognat som människa. Då ökar också vår sympati för honom och han blir rätteligen belönad. Han får både spela hjälten i "Hemlös" och blir filmen *Dubbel-8*:as egen hjälte.

★ Vi ser hur Anders i filmen genomgår en inre förändring. Han vågar lita på sin intuition, sina motiv och sin kunskap. Han erhåller även en ny status i det lilla samhället han bor i. Plötsligt är han "talk of the town".

Fundera hur *Dubbel-8* leker med hjälterollen, den svagare som till slut vinner över den som hittills trott sig starkast. Raggår-Billy som fungerar som samhällets självutnämnda hjälte blir ju nedputtad från sin position och något förnedrad i den fiktiva filmen. Fundera vidare kring vad som skapar respekt eller t o m en hjälteroll i verkligheten?

Novell blir film

Filmerna *Dubbel-8* bygger på en novell av författaren och journalisten Gunder Andersson. Novellen utspelar sig, liksom filmen, i ett litet svenskt ej namngivet samhälle på 60-talet.

Novellen har samma grundberättelse men fokuserar på lite andra saker än filmen. I boken finns till exempel en mer uttalad konkurrens mellan Anders och Börje om Sofias gunst. Till skillnad från i filmen så lever Sofia med sina föräldrar och framställs inte som lika utsatt. En rad bikastråkare som inte syns i filmen figurerar. Några mostrar, en präst och den lokala nykterhetsrörelsen har också en mer framträdande roll i novellen.

Film och litteratur har naturligtvis väsensskilda tilltal men det kan alltid vara intressant att jämföra hur det skrivna ordet kan iscensättas i bilder.

I novellen presenteras huvudpersonen och hans miljö och tid på följande sätt.

"Hade det inte varit för min svart-sjuka, så hade nog den här sommaren i 60-talets början blivit som alla andra. Inget särskilt hade väl hänt. Nu minns jag den och inga andra. Den i minnet evigt gröna sommaren med Jay Epaes "Putti Putti", sommaren med Jerry Williams "Darling Nelly Grey" och Larry Finnegans "Lonesome Me", Jimmy Justice "Spanish Harlem" och Elvis "Return to Sender", sommaren med Owe Thörnqvists "Alptoppens ros" och Bobby Darins "Multiplication". Sommaren när fotbollsträningen låg nere för att jag fick annat att tänka på. Sommaren när jag upptäckte att allt inte är vad det verkar vara, och oväntade personer bär på oväntade hemligheter.

Sofiasommaren men också Angelikasommaren. Filmsommaren.

"Kanske var det den sommaren jag blev vuxen."

I filmen möter vi Anders och Börje, där de hänger för säkert tjugonde kvällen i rad för att se *Käre John*. I voice over hör vi Anders presentera sig själv och kompisen Börje, som två vanliga killar som faktiskt inte tänker på så mycket annat än sex.

Bokens tilltal är väldigt personligt och vi släpps direkt in i Anders tankevärld samtidigt som vi orienterar oss i vilken tid vi befinner oss.

Filmerna har inledningsvis ett personligt tilltal eftersom det är Anders röst vi hör.

★ Fundera kring hur det två medierna arbetar med inledning och presentation. Om ni har möjlighet att läsa novellen, gör fler jämförelser.

Vad betonas i bok respektive film? Hur ser de bilder ut som vi själva bygger upp då vi läser?

★ Filmerna kommunicerar, förutom med bilder, också med bl a scenografi, kostymer och musik. Diskutera hur man i filmerna *Dubbel-8* åskådliggör den tidsepoken handlingen utspelar sig i. Kan filmerna till och med ha fördelar gentemot boken i det avseendet? Eftersom *Dubbel-8* handlar om att göra film, vilka fördelar har filmerna för att skildra just de momenten?

Novellen finns med i Gunder Anderssons bok "Dubbel-8 och andra berättelser", Lindelöv, 1998.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige 2000

Regi: Daniel Fridell

Manus: Gunder Andersson, Daniel Fridell, Jimmy Karlsson & Håkan Bjerking efter en novell av Gunder Andersson

Foto: Esa Vourinen

Scenografi: Eva Norén

Klippning: Janus Billeskov-Jansen

Musik: Jean Constantin

I ROLLERNA

Anders — Francisco Jacob

Börje — Victor Källander

Sofia — Jenny Ulving

Angelika — Nadine Kirschon

Billy — Mats Helin

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 88 min

Format: Cinemascope

Ljudsystem: Dolby stereo

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 3 november 2000

DISTRIBUTION

UIP, Box 9502 102 74 Stockholm

Tel: 08-556 065 76 / 77, fax: 08-556 065

89 www.uip.se

zoom